

ZEMTURIS

LATGALES NOVADA NEDĒĻAS LAIKKRAKSTS

Nr. 41

1995. GADA 27. OKTOBRIS

CENA 5 SANTĪMI

NĀK DVĒSEĻU DIENA

Katoļu kalendārā šī ir mocekļu Vincenta un viņa biedru piemiņas diena, bet nākamā – 28. oktobris – apustuļu Simona un Jūdas Tadeja. Ar to beidzas arīklusais veļu laiks.

ZEMKOPJA KALENDĀRS. Mēness ceļš no Strelnieka zīmes rit ved tātāk uz Mežāzi (divas dienas) un šī mēneša pēdējās divās savukārt tam «patvērumu» dod Ūdensvīrs, pret tā «nakts sauli» vēl ciemojas arī 1. novembrī, bet 2. novembrī ierodas pie Zivīm. 29. oktobrī iestājas Mēness pirmā ceturkārņa fāze – puļkstien 23.17. Ir pati istakais

laiks mēšu izvešanai un zemes aparšanai. Daži speciālisti šo darbu iesaka darīt pēc saules rieta, pa nakti, lai netiek apspīdētas nezāļu sēklas un zaudē dīgspējas. Ar 1. novembri ar kūdru ieteic apbērt visu jauniestādīto. Ūdens akas un vadus, kuri ir virs zemes vai tajā seklāk par 1,5 – 1,8 metru, vai nu iztukšo, vai izolē, lai neaizsalst. Ir mārūtku novākšanas laiks. 1. novembris ir visu Svēto diena, bet 2. novembris – Dvēseļu diena.

Nedaudz par tautas ticējumiem. Ja rudenī daudz miglas – ziemā būs

daudz sniega. Gadās, ka vēlā rudenī uzzied ābeles un ķirši, tas nozīmē, ka nākamais gads sagaidāms bagāts ar augļiem, tikai kociņi būs jāsegā no vēļajām naktssalnām. Ja vēlā rudenī parplūst lauki un plavas – būs maz tārpū un citu kaitekļu. Dvēseļu dienā savukārt lūdzas par tām, kas ir šķīstīšanas guni, bet tām, kas nonākušas elnē, tas vairs neesot vajadzīgs. Ļaudis lielos pulkos iet uz baznīcu, ilgi tur uzkavējas, arī mājnieki dzied psalmus un lūdzas par mirušo dvēselēm.

mēs esam svētlaimīgi!

Visu svēto dienu ir liksms skats augšup uz zvaigžņotām debesīm, bet arī spēcīgs sauciens no debesīm:

– Sekojiet mums! Mēs jūs jau gaidām!

2. novembris – Mirušo piemiņas diena, kad mūsu domas kavējas pie dvēselēm. Kapsēta ir visai nopietna un svarīga vieta, aizkustinoša un interesanta grāmata, kurā varam lasīt paša Dieva rakstīto. Kapu rindas ir šīs grāmatas rindas: katrs kops ir vārds un satur veselu stāstu. Šajā Dieva grāmatā varam nekļūdīgi lasīt, ka cilvēks ir puteklis un lauku puķe, kas šodien vēl skaisti zied, bet rītā tās vairs nav. No skaista un kopta ķermena nekā pāri nepaliek, kā vienīgi sauja pišķu. Arī tie drīz iznīkst kā viegla vēja dvesma. Lai kapsēta mums ir pagātnes un nākotnes grāmata, ko lasīsim bieži un rūpīgi!

Ar šīm nopietnām domām pārņemti, iesim Mirušo piemiņas dienā pie saviem piederīgiem, apmeklēsim kapus, noliksīm kādu vēlā rudenis ziedu, aizdegsim svečiti un, dievnamā pieņemuši Svēto Altāra Sakramentu, atkārtosim šos mūžsenos Baznīcas liturģijas visskaistākos vārdus:

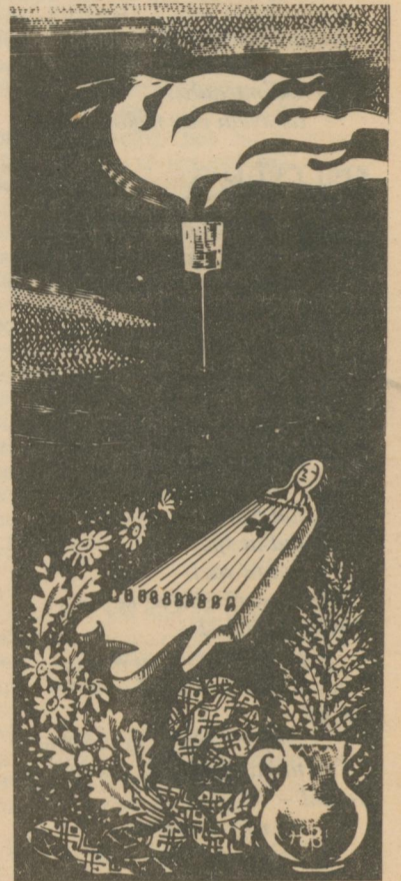
– Mūžīgu mieru dod viņiem, Kungs, un mūžīgā gaisma lai atspīd viņiem! Lai viņi dus mierā līdz Pastara dienai!

A. Budže

ĪVĀROJAMI DATI

27. oktobrī pyrms 85 godim (1910) dzimis dzejnieks Augusts Smagars. Beidzis Rēzeknes komercskolu 1930. godā, pēc tam studējis dobas zineības, vēlāk jurisprudenci. Strādēja Tautas labklāņības ministrijā. Skūlas godūš pīsavērsīs folkloras vōkšonai, vēlōk rakstēja dzejjūšus, kū nūdeve laikrokstam «Latgolas Vōrds» un ŗurnalam «Zidūnis», publicējis apcerējumus par latgalīšu literaturas un mōkslas vaicōjumim laikrokstūs «Socialdemokrats» un «Jaunōkōs Ziņas». 1932. godā iznōce jō dzejjū krōjums «Laikmeta termometers», kur apmāram puse beja latgalīšu rokstu volūdā. 1944. godā, Reigā inōkūt sorkonajai armejai, tyka apcītnōts. Pēc atsagrīššonas 1954. godā nu lāgera strōdōja Siguldā. Myra 1985. goda 21. juli un apglobōts Siguldas kopūs.

«Tāvu zemes kalendars»

JAUNO LATGOLA

Pōr Latgolas azarim pyuš svaiga vēja dvāsma, Mōras zemes kobnūs plaukst jauna laika zīds.

Tys raisōš un nōkūtnē stīp zaļas lopas.

Nu tymsīm, dryumim mežim laižas iztraucāts malns vōrnānu hors. –

Pī pagōtnes kopa raud tymsas kolpi, bet austūšais reits vad jaunu dīnu! Un tymsas kolpi

zyud vēstures myglā...

Pōr Latgolu zvona laikmets jauns.

PAGĀTNES GRĀMATA

1. novembris – Visu svēto diena, visas katoļu Baznīcas attīstība un sociālo ja un tā jum u

– Es redzēju lielu pulku, ko neviens nevarēja saskaitīt – no visām tautām, no visām ciltīm, tautībām un valodām, stāvam goda krēsļa priekšā un Jēra priekšā, apģērbti baltās drānās un ar palmu zariem rokās, – tā raksta Svētais Jānis savā Atklāsmes grāmatā (7,9).

Arī Baznīcas izvēlētais evaņģēlijs attiecīgi pieskaņots

šiem lielajiem svētkiem. Tas rāda svēto grūtību pilnō zemes ceļu, pa kādu viņi sasnēguši debesis. Tas ir brīnišķī skaists evaņģēlijs ar 8 svētlaimībām, par ko Napoleons, kad viņš kādu dienu, būdams trimdā uz Svētās Helēnas salas, to lasīja, kļuva tik aizkustināš un iesaucās, ka tā esot skaistākā lapa, kāda jebkad uz zemes tikusi uzrakstīta.

Svētie pasludina, ka tiem klājas ļoti labi, ka viņiem nekā netrūkst. Astoņas reizes no jauna atskan:

palika neparādītā – sevišķi ekonomikas attīstībā un sociālā ja un tā jum u risināšanā.

Iet saspringta, gan atklāta, gan aizkulišu, ciņa starp partijām ar izlūkošanas un pretizlūkošanas, uzbrukuma un pretuzbrukuma elementiem par vietu «zem saules».

Lai kāda arī nebūtu jaunā valdība, vēlētajiem nākas gaidīt un cerēt uz labāko, jo viņi savu vārdu jau pateikuši.

Mēs esam pateicīgi visiem, kas savas balsis atdeva par Gorbunovu, Gaili, Adamsonu un viņu kolēģiem, tādējādi atbalstot savienības «Latvijas ceļš» kursu uz vienotību, stabilitāti un attīstību. Preiļu rajonā – Aizkalnes, Jersikas, Preiļu, Rudzātu un Rušonas pagastu vēlētajiem, kuri deva priekšroku savienības «Latvijas ceļš» deputātu kandidātiem. Paldies jums! Ceram uz atbalstu un sadarbību arī turpmāk.

Lai mums visiem veicas ar jauno valdību!

Savienības «Latvijas ceļš» Preiļu birojs.

«ZEMTURIM»: – «TĀ TURĒT!»

No tikšanās ar lasītājiem Preiļu rajona galvenajā bibliotēkā

Tikšanās reizē ar lasītājiem meklēti savstarpējo saskarsmju un sadarbības punkti. Iepazīstinājuši ar savu darbu laikraksta redakcijā un dzīvē vispār, mēs centāmies izraisīt sanākušo reakciju uz to, lai viņi vairāk ļaujātu un izteiktu savas domas. Tas arī izdevās. Kā parasti, daudz šādos gadījumos izskan vispārēju frāžu, daudz kas tiek cilāts arī tāds, kas ne sevišķi attiecas uz avīzi un tās profilu, bet netrūka arī labu un lietderīgu padomu, atzinumu, ieteikumu. Runāja J. Bečs, J. Gurgons, J. Kalvāns, S. Mikulāns, I. Batarāga, L. Erts no Aizkraukles un citi. Viņi izteica kritiskas piezīmes, bet bija vienprātīgi par to, ka «Zemturim» jāpatur uzņemtais kurss, atbilstoši savam nosaukumam, nav jāpāņemst lauku cilvēki, zemnieku problēmas – pagastos nereti trūkst elementāras kultūras, nav naudas pat dienīšķai maizei, kur nu grāmātām un laikrakstiem, zeļ žūpība, vecāki negādā par saviem bērniem... Netrūkst arī citu samilzušu problēmu, bet tajā pašā laikā ir ģimenes, kurās, par spīti visam, valda liela sirsnība un darba mīlestība, Dieva svētibā un kuras negaužas par nelaimēm, bet strādā. Un tur valda tīrība gan gara dzīvē, gan mājas

kultūrā.

Turpinot šo sarunu, lasītāji ieteica, ka vēlētās lasīt, kā tas viss notiek arī citos rajonos mūsu novadā, kā ļaudis dzīvo Balvu vai Ludzas pusē – par to vairāk jādomā mūsu redakcijai locekļiem Latgales rajonos. Balstoties uz viņiem, kuri ir arī mūsu laikraksta organizētāji un izplatītāji, ceram aizpildīt šo robu.

Daudziem patīk «Zemtura» kultūrvēsturiskā ievirze – darbs šajā jomā turpināsies un tiks izvērstš. Redkolēģija tāpat cer, ka starp lasītājiem būs tādi, kuri vēlas saņemt atbildes uz jautājumiem, kuri interesē plašu cilvēku loku – esam devuši skaidrojumu publicējuši speciālistu atbildes, to darīsim arī turpmāk. Vairāk rakstīsīm par sabiedriskajām organizācijām, viņu problēmām, par zemessardzi, ievērojamiem politiķiem, kuri nāk no mūsu novada.

«Zemturis» savu «karjeru» iesāka lauksaimniecības konsultāciju dienestā, diemžēl, ne visi konsultanti pagastos Preiļu rajonā bija aktīvi, atbalstīja to ar rakstiem, lai arī viņiem bija ko teikt. Tāpat nebija istas rosmes no rajona biroja puses, bet šādas konsultācijas, kā tas izskanēja arī pārrunu laikā bibliotēkā, vajadzīgas, tālab redkolēģija uzskata, ka pie tām būs jāatgriežas. Avīzei vairāk

jāpievēršas arī skolu problēmām, sevišķi lauku, jo redkolēģijai ir cieši sakari ar spējīgiem pedagogiem, laikraksta pasūtījumus labprāt izpilda gan Daugavpils Pedagoģiskā universitāte, gan arī Rēzeknes augstskola un citas. Mūsu novadā daudzas skolas ir ar bagātu, gadu desmitos iekrātu darba pieredzi, to absolventi atstājuši savai valstij milzum daudz no darba un tā augļiem.

Arī redkolēģijas locekļi pašī ir radoša darba entuziasti, kuriem ir ko pastāstīt – viņi nolēmuši aktivizēties pēc vasaras brīvdienām. Turpmākās tikšanās ar lasītājiem, kuras vēl iecerētas arī citos rajonos, tiks kuplinātas ar mākslas izstādēm, koncertiem, diskusijām par izdotajām grāmātām un citu, kas kuram tuvāks. Balvos notiks Latgales 4. zinātniski praktiskā konference par mūsu novada aktualitātēm – tās materiāli atradīs vietu nopietnās grāmātās, bet vispirms plašākai lasītāju iepazīšanai tiks sniegti ar «Zemtura» lappusēm – arī šī ir atbilde uz turpmākajām ievirzēm. Ieturot jau iezīmējušos ģenerālo virzienu, redkolēģija paredz plašu un sazarotu programmu, bet savukārt autoriem un lasītājiem jāiet talkā izplatības areāla paplašināšanā.

Antons Rancāns

REDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Glēzdāns – Rēzekne, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Daugavpils, ārzemju biroja vadītājs – Alberts Spoģis Minsterē.

Valdemārs Ancītis

DIENDUSĀ

*Kas gan vēl ir tik skaists
kā tēva sēta tava,
aiz lapām slēpdamās,
kad mieg tā diendusā?*

*Nekā tik skaista nav,
nekā tik klusa nava
un visā pasaulē
tik svēta nav nekā.*

TICĪBA

*Nevajag tik lielas kā ābols,
nevajag tik lielas kā plūme.
Pietiek, ja ir tāda kā
sinepju graudiņš,
kā magoņsēkliņa,
pietiek, ja ticība vispār ir.*

*Bet, ja tev ir tāds graudiņš,
tāda sēkliņa,
tāds apauglots puteklītis,
tad tu esi –
tad tu spēj –
tad tu vari.*

*Tad tu vari teikt uz kalnu: –
Pavirzies sānis! –
un kalns pavirzīsies,
tad tu vari teikt jūrai: –
Izkāp! –*

*un jūra izkāps no krastiem,
tad tu vari teikt ļaudīm: –
Tauta! –
un viņi tev sekos,
tu mīļajai vari teikt: –
Mana! –
un divi siltas čūskas viesies
ap tavu kaklu.*

*Taču ir vajadzīgs šis graudiņš,
ši sēkliņa,
šis puteklītis,
bez tā tu neesi nekas.
Nekas.*

KO ZAĻAI JAUNĪBAI LAI SAKA SIRMAIS?

*Vai pasaulē ir zeme,
kur piens un medus tek?
Kur kalnos ugunsārti
ar maigu liesmu deg?
Kur pļavas laistās zeltā,
kur sudrabs strautos skan?
Kur dimants rasas traucos
dod laborītu man?
Un vakaros kur laipna
aiz mežiem saule riet?
Kur skumjas, sēras dziesmas
bez saules bāri dzied?
Un Dievs ar Laimu kopā
kur ļaudīm mūžus šķir?
Vai ir kur tāda zeme?
Jā, tāda zeme ir!
– Šī zeme – svēta, – saku
to tā, lai visi dzird,
– Šai zemē esmu dzimis,
šai zemē gribu mirt.*

«Dzejas diena – 95»

Andris Vējāns

LAIMĪGĀS UN TRAGISKĀS PAAUDZES DZEJNIEKS

Augusts Smagars pieder tai laimīgajai Latgales rakstnieku paaudzei, kas pirmos soļus latviešu literatūrā varēja likt pēdās, kuras bija ieminuši novada nacionālās atmodas darbinieki. Dzimis 1910. gada 27. oktobrī Lietuvā, dzelzceļnieka ģimenē, ar vecākiem piedzīvoja bēgļu gaitu sūrumu Smoļenskas un Brjanskas pusē. Pirmais publicētais dzejolis «Dzīves vētra» (1927) jau nosaukumā atbalsoja negaisu, kas gāzās pār autora bērnības un jaunības dienām.

Rīgas periodos – ar studijām Latvijas Universitātē, ar darbu Hipotēku bankā – piešķīra jaunā literāta daiļradei, viņa rakstības manierei modernāko strāvotību tendences. Vēriģi un iejūtīgi uztvēris Aleksandra Čaka un citu tā laika populārāko dzejnieku pārdzīvojumu mākslinieciskos risinājumus, arī Latgales puisis centās ielāgoties modē nākušajās formās un izpausmēs.

Šīs divas straumes – Latgales ezeru klusie spoguļi, lauku strautu pavasarīgā čala un lielpilsētas ielu brāzmojums – radīja to gultni un

krāces, no kurām, šķiet, izcelts «Laikmeta termometers» (1932) – Augusta Smagara pirmais dzejoļu krājums. Arī valodas ziņā šeit dzirdamas abas noskaņas – latgaliskās intonācijas un runa nostājās līdzās kopējām latviskajām izteiksmēm.

Augusts Smagars sarīkoja pirmo Latgales rakstnieku vakaru galvaspilsētā. Diemžēl sparīgais žurnālista darbs neveicināja dzejnieka dotību dziļāku un daudzpusīgāku attīstību.

Augusts Smagars pieder tai tragiskajai latviešu literatūras paaudzei, kurai Otrais pasaules karš zaļoksņējās atplaukumā aizcirta dzīvības un daiļrades saknes. Nācās pieredzēt frontes elli. Un pēc tam – ilgus gadus pavadīt ziemeļu salā un odu apsēstā svelmē. Tas patiesīgi aprakstīts to dienu sūrajās atmiņās, kuras, cerams, kādreiz atsevišķā izdevumā ieraudzīs dienas gaismu.

Daudz grūtību pārvarējis, rakstnieks atgriezās Latvijā. Darbojās aviāzniecībā un palīdzēja veidot radio pārraides. Izmēģināja roku satīrā, pieķērās bērnu rakstniecībai.

ALEKSANDRS PROBOKS

Pēc tradīcijas rīkoja vakariņas ar brigadieru un uzraugu piedalīšanos. Pavārs lika galdā visu, kas patapināts no ieslodzīto vakariņām, mantzinis nesa pārējo. Es samierinājos ar maizi un zivi, saēdos atdzisušo viru. Pārējais palika tiem, no kuriem bija atkarīgs turpmākais.

Pēc šādām vakariņām, tas bija trešā vai ceturtā reizē, kad atgriezios teltī, mani pasauca kaumiņu brigadieris un aicināja uz kāršu spēli. Slēpnī man bija piecītis, taču ielaisties azarta spēlē negribējās. Lai nesagādātu sev jaunus nedraugus, es jau biju gatavs «aizdot» tāpat bez spēles. Taču tāda rīcība nebija solidā «zeka», par kādu sevi uzskatīja brigadieris, cienīga. Noprātu, ka ne jau manu piecinieku viņš kāroja. Viņš cerēja uz manu bodītes «paiku», tāpēc neatlaidās, un man nekā cits neatlika, kā piekāpties. «Urkas» parasti spēlē tikai divatā. Tā ir īpaša, ātra spēle. Izstāties no spēles drīkst tikai zaudētājs.

Kārtis bija paštaisītas. Kad paņēmu rokās, sataustīju bedrītes – tātad iezīmētas. Lūk, labajā stūrī

NO RĪTUPES LĪDZ KOLIMAI

trīs sīkas bedrītes, citai kreisās malas vidū cieši blakus divi dūrieni. Noraidīju brigadiera izraudzīto, bet man svešo spēli un liku priekšā «acīti» (21 punkts), kuras nianse pārzināju pamatīgāk.

Ievērojot visus piesardzības paņēmienus, sākām spēli. No agrākiem laikiem zināju, ka kāršu spēlē dažreiz gadās «zvaigžņu stunda». Vismaz man tādas bijušas. Dzīvē šādas «zvaigžņu stundas» gadās ne tikai kāršu spēlē vien. Vai arī otrādi – neveicas vienreiz, tas seko vēl un vēl. Ir pat paruna – nelaime nenāk viena. Dažreiz «zvaigžņu stunda», kad veicas, var ilgt nedēļu, mēnesi, gadu un ilgāk, taču ir arī tā, ka tā beidzas kā ātri krītošas zvaigznes uzliesmojums. Tad vajag šos pretpolus sajukt un izmantot. Aktīvi darboties «zvaigžņu stundā», bet noliekt kaktā un pierimt, kad neveicas. Ir ļaudis, kas tikpat kā nekad necieš sakāvi, tiem vienmēr veicas, bet ir arī citi, kas nekad nav domājuši un nav izjutuši savu «zvaigžņu stundu».

Lai izdzīvotu tajos dramatiskajos laikos, es nedrīkstēju palaist

Piecdesmitajos gados atkal sastapāmies ar dzejnieku Augustu Smagaru. Laikmeta pārvērtību bargajos vējos daudz kas bija atbiris no jaunības bravūras un ekstravagances, bet spirta un mundra smago pārbaudījumu puteņos saglabājās autora uzticība Latgalei, savai sapņu un cerību zemei. Bija tā sauktais «atkušņa laiks», rakstnieki un lasītāji atvilka elpu, mūs spārnoja ticība: būs labi! Atkopsies zeme un kultūra, dzims jaunas grāmatas, kuplos tautas māksla. Šādā pacilātā garastāvoklī sirsnīgi aizritēja Latgales kultūras nedēļa Rīgā (1958).

Lūk, tieši šajā periodā no jauna mūsu dzejā atgriezās Augusts Smagars. Ar optimismu raudzījās uz lietām un norisēm. Protams, nekur jau nevarēja pazust pārinodarijumu sīvās brūces, bet dzejnieks vīrišķīgi pūlējās apvaldīt sāpes un apvainojumus. Lai pasaulē vairojas prieks! Ar šo skalbisko pāliecību viņš dzīvoja un rakstīja. Mira 1985. gadā, apglabāts Siguldas kapos.

1970. gadā nāca klajā izlase «Laika lokā» (ar profesora Vitolda Valeiņa vispusīgu ievadu); puse grāmatas uzrakstīta pēc kara, nule pieminētajā toņkārtā. Latgalei vēltītie dzejoļi sakopotī krājumā «Ezerzeme», kas iecerēts kā autora 80. dzimšanas dienas jubilejas izdevums.

No priekšvārda Latgales lauku kultūras kompleksa «Jasmuiža» 1992. gadā izdotās dzejas izlases «Ezerzeme». Sastādījis Lilija Smagare, mākslinieces Elzas Stārstes grafika.

ķīviņš par lielāko sasalušo samazgu gabalu.

Arī ar spēcīgiem īpatņiem te dažkārt izrēķinājās nežēlīgi. Toziem vienam «zekam», naktī gulot, ausī bija iedzīta nagla. Vēl vienu nobeidza, guļošanā iespraužot ausī karotes kātu. Zonas likumus un tradīcijas te ievēroja strikti, un neviens ar savām dotībām sevišķi «neizleca». Tātad, kā redzat, manai rīcībai bija savs iemesls, jo baidījies, ka arī ar mani var notikt neparedzēta nelaime.

Iekārtojušies uz augšējās lāvas, sākām ar mazumiņu. Sākumā nedaudz vinnēju. Spēle izlīdzinājās un ilgāku laiku vilkā ar mainīgiem rezultātiem. Tad nāca «zvaigžņu stunda», un brigadieris bija sprukās. Es pat nenotāju, ka tā bija viņa taktika. Man būtu laiks pārtraukt spēli, taču brigadieris par to negribēja ne dzirdēt:

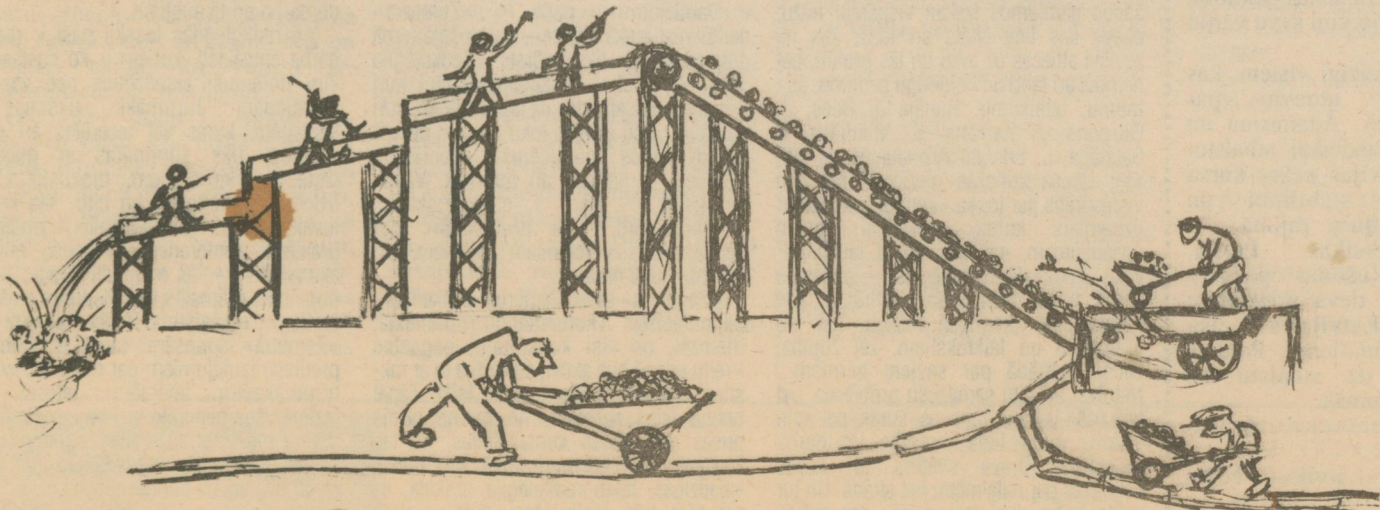
– Ko, tu noteikumus nezini?

Mēģināju iebilst, ka rītā darbā. Mans partneris apsolīja to nokārtot.

Spēli turpinājām. Fortuna novērsās, un es visu zaudēju, taču tiesības uz bodītes «paiku» spēlē neliku, un rullēšanu beidzām jau krietni pēc pusnakts.

Rītā, jau pie caurlaides, mani izsauca lēģera vecākais un norīkoja par dieninieku teltī. Tātad manai spēlei tomēr bija kaut kāds rezultāts. Gandrīz mēnesi nogrozījies siltumā un vieglākā darbā. Bez tiem pienākumiem, kas dieniniekam veicami brigādes aprūpē, bija arī vispārējie lēģera uzdevumi. Man divreiz nedēļā, kopā ar citu dieninieku, naktīs vajadzēja iznest no zonas un apglabāt mirušos «zekus», jo speciālas komandas tādiem darbiem nebija. Tos guldījām zemē bez zārka, pat bez veļas. Tie aizgāja mūžībā tādi kā pasaulē nākuši. Debesis ir pilnas ar šo mocekļu lāstiem.

Turpinājums sekos.

SAVAM UN CITU PRIEKAM

PĒTERIS GLEIZDĀNS

Viļakas vidusskolas vizuālās mākslas skoltājam Jānim Laicānam šī vasara aizgājusi spraiģā dabas studiju materiālu vākšanā, lai sekmīgi īstenotu savas ieceres nozīmīgās tematiskās kompozīcijās, ko prasa mākslas akadēmiskās izglītības apguve.

Zīmēšanas skolotājs, gleznojot dabā, izprot patiesību – daba nevienu mākslinieku nepievil, bet piepilda ar pozitīvām emocijām, ļauj apzināt nacionālo kolorītu.

Bērnībā apjaustās gleznieciskās izjūtas J. Laicānam pozitīvā virzībā sāk realizēties 1965. gadā, kad ģimene (tēvs Antons dzelceļa strādnieks, māte Leokadija mājsaimniece un četri bērni) no Valmieras pārceļas uz dzīvi Viļakā. Gleznot ieinteresē vecākais brālis Vladislavs, nodrošinot Jāni ar eļļas glezniecībai nepieciešamajiem materiāliem. Brāļa gleznotprieks un sevī izteikšana krāsās veido jaunā autora priekšzināšanas un mākslas būtības izpratni. J. Laicāna kungs uzskata, ka vecāku dzīves vietas maiņas jauniegūtie iespaidi Viļakā rosinā gleznot un gūt pirmās

pozitīvās atsauksmes.

Eļļas glezniecības izteiksmes līdzekļu aoguves prasme iedrošina talantīgo jaunietai iet tālāk, līdzsvarot atziņas profesionālajos jautājumos (Rēzeknes lietišķās mākslas vidusskolu absolvē 1975. gadā).

Orientāciju un vērtību skalu mākslā, ūrgus ekonomikas karojošajā mīetpilsnībā, tās skatījumā, nākotnes izpratnē, kura cenšas izcelties ar mūsdienu mēdiju sniegtajiem atklājumiem, nostāties blakus patiesai personībai, vēl vairāk – tās avantūristisko raksturu, perinot vēlmi staigāt pāri ģēniju galvām, aktivizē izšķiršanos turpināt izglītoties, apgūt mākslas bakalaura mērķprogrammu Latvijas Mākslas akadēmijas Pedagoģijas nodaļas Latgales filiālē Rēzeknē.

Pēteris Gleizdāns

Attēlos: J. Laicāna gleznu reprodukcijas «Viļakas gotika (katoļu baznīca)», «Luterāņu baznīca Viļakā» (attēli pa kreisi), «Februāris» un «Pareizticīgo baznīca Viļakā», kartons un eļļa.

Onte Leičujōns

AK VUI!

Reiz beja meitiņa, muns sapnu ideāls, Tik breinumjauks man lykōs jaunaveigais tāls. Un dedzeigi es lyudzu pošu Dīvu Lai atdūt maņ jū par uztieģu sīvu. Dīvs izdarēja tai, kai praseīts beja Un mada mēnesī mys' jauki saskanēja.

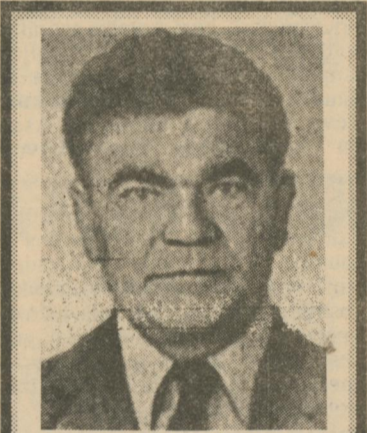
Bet par dzārōju dreīž tyka nūsaūkuse Un mēbelīs nu sātyīs klusi izvōkuse... – Vinolga dūmoju – cik augsta meilō byutne, Voi tik nu engelīm jei nav kai syutne? Bet nūtyka tod pōrvērtēiba žūtka: Jei tagad maneīgi tērgōjās ar «krutku» – Ludza, 1995. gods.

Stanislavs Saušs

VOI PAREIZI DŪMOJ J. CYBUĻA KUNGS?

Jurs Cybuļs ar savu rokstu «Par jaunuo lementara i naboga «uo» gryutū liktinī» š. g. 15. septembra «Zemtura» numerī grib atspākot vysu kritiku, kū izsacēja Latgolas cylvāki par jaunū, izdūmōtū latgališu volūdas raksteību. Tei jau ir saprūtama līta. Kas tod pyrns trejim godim sastōdeja jaunū ābeci? Pošīm sevi nūteikti ir jōaizstōv! Tys nikas, ka vyss greizi un tauta ābeci nagrib ni lascit, ni dzērdēt par tū. Kod es mōcējūs skūlā, skūlōtōji mums, bārnim, lyudze lai mes pareizi latgaliski runōtu un, atgōjuši uz sātu, mōceitu sovs pīdareīgūs runōt tai kai mōca skūlā. Pīmāram, narunōt «da», bet «jā», «propula» vitā «pazuda», nasaceitu «kulda», bet «kabata» utt. Latgolā tymā laikā iznōce avīzes, žurnāli un grōmotas latgališu rokstu volūdā. Vysi cylvāki, kai jaunī tai ari vacī, losūt šū literaturu, mōcējūs kai pareizi runōt na tikai cīmā, bet ari sātā. Nikam naīgōja prōtā, ka varātu ari cytaidōk runōt un raksteit. Pēc 1934. goda 15. maja pōrmaiņōm valstī, kod nūlīdzde mōceit skūlōs latgaliski, atsarōda pat taidi naideīgi nūskaņōti skūlu pōrzini, kas latgališu grōmotas izjēme nu skūlu bibliotekom, beja gadejumi, kod šōs grōmotas tyka sadadzynōtas. Leidz Latvijas okupācijas sōkumam tūmār latgališu prese vēl pastōvēja. Pēc tam Latgolas

cylvāki palyka bez sovas preses. Tōpēc šūdiņ, pēc 50 godu aizlīguma, nav nikāids breinums, ka kotrā pogostā voi draudzē runoj nadaudz sovaidōk. Šūs cylvākus nikas nav mōcējīs pareizi latgaliski runōt un raksteit. Cylvākim piejamas beja tikai lyugšōnu grōmotas. Lela daļa cylvāku, seviški jaunōkō paaudze, kas tyka audzynyōta ateisma gorā, šōs grōmotas najēme rūkā. Kai tod jī varēja īsamōceit pareizi latgaliski runōt un raksteit? J. Cybuļs kritizej V. Vonoga uzskotus. Taču V. Vonogs vysu savu dzeivi veltēja latgališu rokstu volūdas pēteīsonai. Jau gryuši slyms byudams, jys vēl dūmōja par myusu volūdas izkūpšōnu. Jō nūpalni ir nanūlīdzami. Vysi tī argumenti, kurus nūsauc J. Cybuļs, napōrlīcynoj ni mani, ni latgališu lelōkū daļu, kai dzimtinē, tai ari ōrzemēs. Nameklēsim pīmārus pi gruzinim, lītuvišim, īgaunim voi pat pi turkim. Čīneisim poši sevi, tod ari cyti myusus čīneis! 1994. goida «Tāvu zemes kalendarā» T. Puisāns roksta: «Dōrgī mōceitī un namōceitī filologi! Ortografija napidar jums. Ortografija pīdar laseitōjīm un tautai. Tei nav spēļu līteņa, ar kū pasarūtātōt nu dorba breivajā laikā.» «Nataisīt Latgolu smikleigu. Latgolā cītuse jau dīzgon.»

ALEKSANDRS NIKONOVS

Tragīska nāve izdzēsa mūsu novadnīka lauksaimniecības zinātņīka, akadēmīka Aleksandra Nikonova dzīvību. Viņš dzimis 1918. gadā Abrenē, beidza Latvijas Lauksaimniecības akadēmiju un no 1951. līdz 1959. gadam bija LPSR lauksaimniecības ministrs. 1959. gadā represēts. Dzīvoja Stavropole un tur kļuva par Lauksaimniecības zinātņīciskās pēteīcijas institūta direktoru, strādāja Vissavienības Lauksaimniecības zinātņu akadēmijā un kļuva par tās direktoru. 1984. gadā ievēlēts par PSRS Zinātņu akadēmijas īsteno locekli.

«ZEMTURIS» – vienīgā saimnieciskā un kultūrvēsturiskā avīze Latgalē, par to interesējas latgalieši Rīgā un citos Latvijas novados, kā arī ārzemēs. Pasūtiet, pērciet un lasiet, atbalstiet ar savām vēstulēm.

SALIMONS ČAČS

ATVADU VĀRDI

Vācijā 1995. gada 26. septembrī, nesagaidot savu astoņdesmito dzimšanas dienu, mūžībā aizgājis mūsu novadnīks, matemātiķis, profesors Salimons Čačs. Salimons Čačs dzimis 1915. gada 16. oktobrī Rēzeknes apriņķa Rāznā. S. Čačs mācījies Rēzeknes Valsts komercskolā, tad 1941. gadā ar ļoti labām sekmēm beidzis Latvijas Universitātes Matemātikas – Dabas zinātņu fakultātes Matemātikas nodaļu. No 1941. līdz 1943. gadam strādājis Rēzeknes Valsts komercskolā par matemātikas skolotāju. Izglītību turpinājis Drēzdenes Tehniskajā universitatē un Karlsrues Tehniskajā universitatē (Vācijā), Čikāgas pilsētas koledžā (ASV). Strādājis Viskonsīnas Universitatē,

Hartumas Universitatē Sudānā (Āfrikā), Indiānas Centrālajā koledžā Indiānā, Boeng aviokompānijā Sietlā, Pensilvānijas Valsts universitatē u. c. Daudzās atsauksmēs uzsvēta S. Čača augstā profesionālā sagatavotība un labas rakstura īpašības. 1969./70. gadā Viskonsīnas Parksaidas Universitātes matemātikas profesoram asistentam S. Čačam piešķirta godalga kā akadēmiskā gada izcilākajam pasniedzējam. Par matemātikas profesoru, latvieti no Latgales Salimona Čaču sēro radi, draugi, vina skolas biedri un skolēni, Latgales Kultūrvēstures muzeja darbinieki.

PAKALPOJUMU CENRĀDIS

(papildināts 1995. gada 14. martā)

Table with 2 columns: Service Name and Price. Includes items like KREMĀCIJA (40.00 Ls), STEIDZAMA KREMĀCIJA (80.00 Ls), KAPSULA (5.00 Ls), ŠAMOTA RIPA (1.00 Ls), GRAVEŠANAS DARBI UZ VĀCIŅU (2.00 Ls), DOKUMENTU NOFORMĒŠANA (0.50 Ls), MORGĀ PAKALPOJUMI (DIENNAKTI) (2.50 Ls), AUTOTRANSPORTS (PAR STUNDU) (8.50 Ls), TUKŠĀ ZĀRKA PĀRNEŠANA (2.00 Ls), MIRUŠĀ PĀRNEŠANA (4.00 Ls), PĀRNEŠANA ĒKĀ (PAR STĀVU) (0.50 Ls), MAZĀ ATVADU ZĀLE (20.00 Ls), LIELĀ ATVADU ZĀLE (50.00 Ls), SVECES (0.20 Ls), ZIEDU, VAINAGU UZGLABĀŠANA (DIENNAKTI) (2.50 Ls), URNAS: METĀLA (25.00 Ls), SLĪPĒTA AKMENS (KAPSULU NEVĀJAG) (30.00 Ls), KERAMISKĀ (40.00 Ls), KOKA (30.00 Ls), URNU, KAPSULU UZGLABĀŠANA (DIENNAKTI) (1.00 Ls), URNU PIEGĀDE MĀJĀS (CEĻŠ TURP-ATPAKĀL) (0.15 Ls/km), SPIDOMETRA RĀDĪJUMS (19 ZĀRKĪ) (no 12,50 Ls līdz 2000 Ls), OZOLKOKA ZĀRKA ĪRE (65.00 Ls), RUNĀTĀJS (5.50 Ls), MŪZIKĪ: VIJOLE (6.00 Ls), HARMONIJA (6.50 Ls), ČELLS (5.00 Ls), SĒRU LENTAS (no 3,00 Ls), FOTOGRĀFS (SIA «Rīgas Krematorija» direktors I. Spulģis)

LĪVĀNU TV PIEDĀVĀ: raidlaiku organizācijām un visiem interesentiem, pieņem sludinājumus, izgatavo un raida reklāmas. Mūs redz visi 12. kanālā divdesmit kilometru rādiusā. Tālrunis – Līvāni 42889. PĀRDOD ķiršu (zemie lietuviešu) stādāmus kociņus. Interesēties pa tālruni Priēļi 22088. I iespiedošs, metiens – 1000 eksemplāru. Datorsalikums un aplaušana Solveiga Sarkane. Iespiesta Rēzeknes tipogrāfijā Baznīcas iela 28.

Latgales novada nedēļas laikraksts. Redkolēģija. Dibinātājs – A. Rancāna izdevniecība.

Masu informācijas līdzekļa reģistrācijas apliecība Nr. 1609. Iznāk no 1994. gada 30. decembra, reizi nedēļā – piektdienās.

Izdevēja norēķinu kots Latvijas Unibankas Rāznas filiālē Priēļos Nr. 468425, izdevēja adrese: A. Upīša ielā, 3-49, LV-5301, tālrunis 21516.

I iespiedošs, metiens – 1000 eksemplāru. Datorsalikums un aplaušana Solveiga Sarkane. Iespiesta Rēzeknes tipogrāfijā Baznīcas iela 28.